สำนักพิมพ์บ้านและสวน

รวมพันธุ์ใหม่

แคคตัสและไม้อวบน้ำ

Top Hit Cactus & Succulents

โดย ภวพล ศุภนันทนานนท์

รวมพันธุ์แปลกใหม่
ไม่ซ้ำกับเล่มแรก
มากกว่า **300** พันธุ์

PLANT LIBRARY

รวมพันธุ์ใหม่

แคคตัสและไม้อวบน้ำ

Top Hit Cactus& Succulents

สำนักพิมพ์บ้านและสวน

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

978-616-18-3349-7

เจ้าของลิขสิทธิ์

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) พิมพ์ครั้งแรกในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562

© Amarin Printing and Publishing Public Co., Ltd. First published in Thailand in 2019 by Amarin Printing and Publishing Public Co., Ltd.

ข้อความและรูปภาพทั้งหมดในหนังสือนี้ เจ้าของลิขสิทธิ์สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ การคัดลอกส่วนใด ๆ ในหนังสือนี้ไปเผยแพร่ในทุกรูปแบบ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน ยกเว้นการอ้างอิงเพื่อการศึกษาและการวิจารณ์

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ระวิน อุทกะพันธุ์ ปัญจรุ่งโรจน์

บรรณาธิการที่ปรึกษา ประพันธ์ ประภาสะวัต

กรรมการผู้จัดการ เจรมัย พิทักษ์วงศ์

บรรณาธิการสำนักพิมพ์ วรัปศร อัคนียุทธ

บรรณาธิการฝ่ายพรรณไม้และการเกษตร อุไร จิรมงคลการ

กองบรรณาธิการ วิรัชญา จารุจารีต

เลขานุการคณะบรรณาธิการ พรทิพย์ อินทร์เปลี่ยน

หัวหน้าฝ่ายศิลปกรรม พรพัฒน์ วงศ์ต้นหิน

ศิลปกรรม คณิน แตงเกตุ

ภาพวาดประกอบ สุนิตสรณ์ พิมพะสาลี

รองผู้จัดการฝ่ายภาพและช่างภาพ อภิรักษ์ สุขสัย

ผู้ช่วยช่างภาพ ธนวรรณ ฤาษีประสิทธิ์

ผู้อำนวยการฝ่ายจัดการสำนักพิมพ์ ชัชฎา พรหมเลิศ

ซับเอดิเตอร์ พิมพา จิตตประสาทศีล

พิสูจน์อักษร สุนทรีย์ ไกรวิจิตร

คอมพิวเตอร์ จีรณัทย์ คำจันทร์, อโณทัย สุทธิรักษ์

ประสานงานการผลิต ไตรรัตน์ ทรงเผ่า

ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและสื่อสารแบรนด์ น้ำทิพย์ เงินแย้ม

ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและสื่อสารแบรนด์ ศุภมิต นำประดิษฐ์, ณัฐกฤตา อภิวัฒน์ชัชวาลย์

ฝ่ายการตลาดและสื่อสารแบรนด์ ศิริพร ปานมาศ

สำนักงาน

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

378 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี)

เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9999 ต่อ 4278

โทรสาร 0-2422-9999 ต่อ 4078

E-mail: info@amarin.co.th

Homepage: http://www.amarinpocketbook.com

สงวนลิขสิทธิ์หนังสือเล่มนี้ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๓๗

ห้ามคัดลอกเนื้อหา ภาพประกอบ รวมทั้งดัดแปลง เป็นแถบบันทึกเสียง ตลับวีดิทัศน์ หรือเผยแพร่ด้วยรูปแบบและวิธีการอื่นใดก่อนได้รับอนุญาต

สื่อดิจิทัลนี้ให้บริการดาวน์โหลดสำหรับผู้รับบริการตามเงื่อนไขที่กำหนดเท่านั้น การทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ ไม่ว่าวิธีใดๆ นอกเหนือจากเงื่อนไขที่กำหนด ถือเป็นความผิดอาญาตาม พรบ. ลิขสิทธิ์ และพรบ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

คำนำสำนักพิมพ์

จำได้ว่าเมื่อยี่สิบกว่าปีที่แล้ว "กระท่อมลุงจรณ์" คือสถานที่แรกที่ทำให้ฉันรู้จักแคคตัสและไม้อวบน้ำ โดยมี **คุณอาป้อม - พิกุล สังข์สุวรรณ** และ **คุณอาสรณ์ - อนุสรณ์ ภู่มาลา** เป็นผู้พาชมภายในสวนที่อำเภอสามโคก ปทุมธานี ตอนนั้นรู้สึกตื่นเต้นกับความแปลกและหนามที่ปกคลุมตามต้น โดยเฉพาะถังทอง ที่ต้องคอยระวังทุกครั้งที่เดินเฉียดเข้าไป ทั้งสองท่านยังสนับสนุนให้ฉันลองปลูกแคคตัสดูบ้าง แต่ด้วยความกลัวหนามแหลมคม จึงตัดใจไม่คิดจะปลูกเลี้ยง

แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงวันนี้ กลับพบว่า ความนิยมแคคตัสและไม้อวบน้ำเพิ่มขึ้นและมีมูลค่าสูงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งยังมีผู้ปลูกเลี้ยงนำชนิดใหม่ๆ เข้ามาปลูกเลี้ยงในเมืองไทยมากขึ้น หรือบางสวนก็ผลิตต้นใหม่ๆ เข้ามาสู่ตลาดมากมาย โดยเฉพาะยิมโนคาไลเซียมด่าง หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า ยิมโนด่าง และแอสโตรไฟตัม ไม้ยอดนิยมของตลาดในขณะนี้

ฉันเป็นอีกคนหนึ่งที่เทใจให้แคคตัสและไม้อวบน้ำหลังได้รับการเอื้อเฟื้อจากนักเลี้ยงหลายท่านนำมาให้ลองปลูก ครั้งแรกที่เริ่มเลี้ยง พื้นที่ยังไม่อำนวยนัก จึงวางในที่ที่ไม่ให้โดนฝนเท่านั้น แต่แสงแดดที่พืชได้รับไม่เพียงพอเท่าไร ทำให้ฟอร์มต้นดูไม่สวยงามและสีซีด จนตัดสินใจทำโรงเรือนเล็กๆ ตามคำแนะนำของ **น้องโอห์ม - ภวพล ศุภนันทนานนท์** นักปลูกเลี้ยงรุ่นใหม่ของวงการ ด้วยลักษณะนิสัยของพืชกลุ่มนี้ที่ไม่ต้องดูแลมากนัก แค่มีพื้นที่เล็กๆ ก็ปลูกเลี้ยงได้ ทำให้ต้นไม้ของฉันงดงามอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน จนกล่าวได้ว่าหลงรักแคคตัสและไม้อวบน้ำตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งเชื่อว่าคงมีนักเลี้ยงอีกหลายท่านที่รู้สึกเช่นเดียวกัน และพยายามปรับปรุงพันธุ์พืชกลุ่มนี้ให้มีความแปลกแตกต่างจากเดิมมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้มีต้นใหม่ๆ มาปลูกเลี้ยงกันไม่เบื่อ และช่วยให้วงการแคคตัสและไม้อวบน้ำในบ้านเราพัฒนาขึ้นเรื่อยไปจนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก

สำหรับหนังสือ *รวมพันธุ์ใหม่แคคตัสและไม้อวบน้ำ: Top Hit Cactus & Succulents* ที่จัดทำขึ้นนี้อยู่ในชุด Plant Library มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมชนิดและพันธุ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากตีพิมพ์หนังสือ *แคคตัส* และ *ไม้อวบน้ำ* ที่คุณภวพลได้เรียบเรียงขึ้นเมื่อหลายปีก่อน พร้อมแนะนำนักปลูกเลี้ยงและพัฒนาพันธุ์แคคตัสและไม้อวบน้ำรุ่นใหม่ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้สนใจที่อยากลองเลี้ยงพืชกลุ่มนี้ดูบ้าง

สำนักพิมพ์บ้านและสวนหวังว่า จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้คนที่หลงรักแคคตัสและไม้อวบน้ำได้สนุกกับการเลี้ยงและดูแลต้นไม้กลุ่มนี้ และช่วยกันพัฒนาวงการให้คงอยู่ตลอดไป โอกาสนี้ขอขอบคุณนักปลูกเลี้ยงแคคตัสและไม้อวบน้ำทุกท่านที่ทำให้วงการของไทยเฟื่องฟูอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

อุไร จิรมงคลการ
สำนักพิมพ์บ้านและสวน

คำนำผู้เขียน

รวมพลคนรักแคคตัสและไม้อวบน้ำ: Cactus & Succulent Mania คือหนังสือเกี่ยวกับแคคตัสเล่มแรกของผมที่บอกเล่าเรื่องราวของคนเลี้ยงไม้หนามและไม้อวบน้ำด้วยใจรัก ตามมาด้วย *แคคตัส: Cactus* และ *ไม้อวบน้ำ: Succulents* หนังสือปกแข็งเล่มหนาที่ทำหน้าที่เสมือนพจนานุกรมฉบับย่อมที่รวบรวมสายพันธุ์ของพรรณไม้เหล่านี้ไว้มากมาย ก่อนปิดท้ายขบวนด้วย *คู่มือปลูกเลี้ยงแคคตัสและไม้อวบน้ำฉบับเริ่มต้น: A Beginner Guide's for Cactus & Succulents* เมื่อต้นปีที่ผ่านมา สำหรับหนังสือสองเล่มแรกพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง เล่มสองและสามได้รับการแปลเป็นภาษาอื่นโดยสำนักพิมพ์ต่างชาติ ส่วนเล่มสุดท้ายก็ได้รับการตอบรับที่น่าชื่นใจจากผู้อ่าน แสดงให้เห็นว่ามีผู้ชื่นชอบพรรณไม้กลุ่มนี้มากขนาดไหน

ตลอดระยะเวลาที่จัดทำหนังสือ ยังมีแคคตัสและไม้อวบน้ำอีกหลายชนิดออกสู่ตลาด ซึ่งตกหล่นไปจากเล่มก่อนๆ ผมจึงอยากรวบรวมพรรณไม้เหล่านั้นอีกครั้ง จึงจัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น โดยใช้ชื่อว่า *รวมพันธุ์ใหม่แคคตัสและไม้อวบน้ำ: Top Hit Cactus & Succulents* อยู่ในชุด Plant Library เพื่อเป็นการอัพเดตข้อมูลเพิ่มเติม รวบรวมพรรณไม้และนักปลูกเลี้ยงรุ่นใหม่ให้หนังสือเล่มนี้ออกมาสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยสิ่งที่ผมตั้งใจเป็นอย่างมากคือ ต้องการนำลูกผสมจากฝีมือของนักปลูกเลี้ยงชาวไทยมาเผยแพร่ให้ชาวโลกได้รู้ว่า นี่คือผลผลิตที่น่าภูมิใจยิ่ง ด้วยสัญลักษณ์รูปธงชาติไทย 🇹🇭 ที่ปรากฏบนภาพ รวมทั้งได้สัมผัสวิธีคิดและการเดินทางของนักเลี้ยงรุ่นใหม่ผ่านทางตัวอักษร หวังว่าคงจะตื่นตาและถูกใจคนรักแคคตัสและไม้อวบน้ำทุกท่าน

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ทุกคนที่อนุญาตให้เข้าไปสัมภาษณ์ ถ่ายรูป และให้ยืมสถานที่ พี่ภูเขา - ภูเขา ชากะสิก, ต้า - ภาณิดล ปัญญาวุฒิไกร, พี่ประชา - ประชา โชติวิไลวานิช, พี่แซน - Sandy Cactus, วชิรพล ดีพร้อม ที่ให้ยืมต้นไม้มาทำงานเพจ Astro.Style & My Collection, พี่แซน-วัฒน สุภัคพงศ์วิไล ที่เอื้อเฟื้อภาพฮาโวร์เทีย และอีกหลายสวนที่เอื้อเฟื้อภาพโลบิเวีย รวมทั้ง พี่อู๊ด - อภิรักษ์ สุขสัย ช่างภาพ และพี่แมว - อุไร จิรมงคลการ บรรณาธิการแห่งสำนักพิมพ์บ้านและสวน ที่ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้ออกมาสำเร็จลงด้วยดี และสุดท้ายคนอ่านทุกคนที่ช่วยเป็นกำลังใจติดตามผลงานและอุดหนุนซื้อหนังสือครับ

ภวพล ศุภนันทนานนท์

สารบัญ

เรียนรู้การพัฒนาสายพันธุ์ **8**
การพัฒนาพันธุ์แคคตัสและไม้อวบน้ำ 10
วงการแคคตัสและไม้อวบน้ำในเมืองไทย 12
ชื่อนั้นสำคัญไฉน 14
หลักการคัดเลือกลูกผสมแคคตัสและไม้อวบน้ำ 15
เรียนรู้วิธีให้ปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดแมลง
กับแคคตัสและไม้อวบน้ำ 16

หลากหลายแคคตัสและไม้อวบน้ำ **17**
สกุลอดีเนีย (*Adenia*) 18
สกุลอดีเนียม (*Adenium*) 20
สกุลอโล (*Aloe*) 22
TCT. Succulent Nursery 30
สกุลอากาเว่ (*Agave*) 36
สกุลแมนฟรีดา (*Manfreda*) 44
สกุลแมนเกฟ (*Mangave*) 45
สกุลแอสโตรไฟตัม (*Astrophytum*) 58
ทิฐิพงศ์ วิธานพิสิฐ 68
สกุลบราคีซีรีอุส (*Brachycereus*) 72
สกุลคาร์เนเกีย (*Carnegiea*) 73
เอกรัช เจริญธนวุฒิ 74
สกุลซีโรพีเจีย (*Ceropegia*) 78
สกุลไคลสโตแคคตัส (*Cleistocactus*) 79
สกุลโคลิโอเซฟาโลซีรีอุส (*Coleocephalocereus*) 80
สกุลดราเซียนา (*Dracaena*) 81
สกุลดิกเกีย (*Dyckia*) 82
สกุลยูโฟร์เบีย (*Euphorbia*) 84
La Rocca Nursery 104
สกุลอิชิโนซีรีอุส (*Echinocereus*) 108

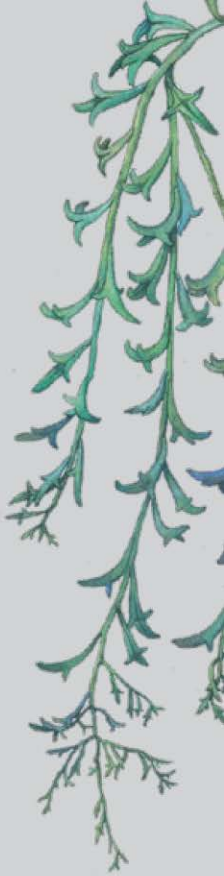

สกุลเอสโพสทัว (*Espostoa*) 110
สกุลยิมโนคาไลเซียม (*Gymnocalycium*) 112
กระท่อมลุงจรณ์ 146
เดียวแคคตัส 152
สกุลอิชิเวเรีย (*Echeveria*) 156
สกุลฮาจีโอซีรีอุส (*Haageocereus*) 157
สกุลฮาโวร์เทีย (*Haworthia*) 158
สกุลแฮร์ริเซีย (*Harrisia*) 164
สกุลเคลเนีย (*kleinia*) 165
สกุลโลบิเวียและอิชินอปซิส (*Lobivia* & *Echinopsis*) 166
สกุลโลโฟซีรีอุส (*Lophocereus*) 186
สกุลแมมมิลลาเรีย (*Mammillaria*) 188
Wachistudio 192
สกุลไมแครนโทซีรีอุส (*Micranthocereus*) 196
สกุลนีโอบักซ์บอเมีย (*Neobuxbaumia*) 197
สกุลพาคีซีรีอุส (*Pachycereus*) 198
สกุลพิโลโซซีรีอุส (*Pilosocereus*) 199
สกุลพาคีโพเดียม (*Pachypodium*) 202
สกุลซูโดไลทอส (*Pseudolithos*) 206
สกุลแซนซีเวเรีย (*Sansevieria*) 208
เก๋ง (*Stapeliads*) 212
ปราณทะเลทราย 224
สกุลสเตโนซีรีอุส (*Stenocereus*) 228
สกุลไวท์สโลเนีย (*Whitesloanea*) 230
สกุลซีเนซิโอ (*Senecio*) 232
สกุลเวลวิตเชีย (*Welwitschia*) 233
Catchy Garden 236

เอกสารอ้างอิง **240**

เรียนรู้การพัฒนาสายพันธุ์

Top Hit
Cactus & Succulents

Gymnocalycium 'Amazing Deaw' หนึ่งในผลงานการปรับปรุงพันธุ์ของคนไทย

มนุษย์รู้จักนำแคคตัสและไม้อวบน้ำมาปลูกเลี้ยงเป็นไม้ประดับเป็นเวลานานนับร้อยปีแล้ว จากเดิมที่เคยปลูกเลี้ยงกันในวงจำกัดก็ค่อยๆ แพร่หลายมากขึ้น จนกลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก โดยเฉพาะในปัจจุบันเมื่อผู้คนมีพื้นที่จำกัด ขณะที่แคคตัสและไม้อวบน้ำส่วนใหญ่มีขนาดกะทัดรัด รูปทรงแปลกตา ปลูกเลี้ยงเป็นไม้ประดับได้ดี ดูทันสมัย และยังดูแลง่าย จึงเหมาะกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยในคอนโดมิเนียม ทาวน์เฮ้าส์ ทาวน์โฮม สิ่งนี้เองที่ทำให้พืชกลุ่มนี้กลายเป็นที่นิยมในบ้านเราและแพร่หลายไปทั่วโลก

ทุกวันนี้แคคตัสและไม้อวบน้ำกลายเป็นไม้กระถางที่หาซื้อได้ไม่ยาก ชนิดและพันธุ์ที่ปลูกเลี้ยงหรือขยายพันธุ์ง่ายนั้นมีจำหน่ายทั่วไปตามร้านต้นไม้หรือซูเปอร์มาร์เก็ตทั่วโลกในราคาไม่แพง ในขณะที่สายพันธุ์ใหม่ที่ยังมีอยู่น้อยหรือหาได้ยากกลับมีราคาสูงลิบลิ่วมากกว่าเดิม หากลองนำหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับแคคตัสและไม้อวบน้ำที่มีอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไปมาเปรียบเทียบกับปัจจุบัน จะเห็นว่าต้นไม้ที่ปลูกเลี้ยงกันในแต่ละยุคก็ไม่เหมือนกัน แม้แต่ชนิดเดียวกันก็มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป ซึ่งเกิดจากการเพาะพันธุ์หรือคัดสรรต้นที่มีลักษณะเด่นมาผสมพันธุ์ต่อกันมาเรื่อยๆ อย่างที่เรียกกันว่า "การพัฒนาพันธุ์" หรือ "การปรับปรุงพันธุ์" เพื่อให้ได้ลูกไม้ใหม่ที่สวยงามแปลกตากว่าเดิม นับเป็นความพยายามและความสามารถของผู้ปลูกเลี้ยงที่ทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการสร้างลูกไม้ในจินตนาการของแต่ละคนให้ออกมาได้จริง โดยอาศัยพลังของธรรมชาติเป็นหลัก

การพัฒนาพันธุ์แคคตัสและไม้อวบน้ำ

การคัดเลือกพันธุ์แคคตัสและไม้อวบน้ำใหม่ทำได้หลายวิธี ที่ง่ายและเห็นผลชัดเจนที่สุดคือการผสมข้ามชนิด เพื่อนำข้อดีของทั้งสองชนิดมารวมอยู่ในต้นเดียวกัน เช่น ชนิดแรกมีดอกสีแดง แต่ต้นเล็ก ชนิดที่สองดอกสีเหลือง แต่ต้นใหญ่ เมื่อนำมาผสมกันแล้วอาจได้ต้นที่มีดอกสีเหลือง แต่ต้นเล็ก หรือดอกสีแดง แต่ต้นใหญ่ ซึ่งแตกต่างไปจากต้นพ่อแม่พันธุ์เดิมก็เป็นได้ ซึ่งมีหลักฐานบันทึกว่า มนุษย์ใช้วิธีนี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1716 โดยนายเดวิด แฟร์ไชลด์ (David Fairchild) เป็นผู้ทำการทดลองกับพรรณไม้สกุลไดแอนทัส (*Dianthus*) หรือดอกผีเสื้อเป็นครั้งแรก

ด้านการเกษตร มนุษย์รู้จักคัดเลือกพันธุ์พืชที่มีลักษณะเด่นแตกต่างจากต้นอื่นมาขยายพันธุ์เพื่อใช้งานมานานแล้ว โดยเรียกกันว่า "พันธุ์ปลูก" (cultivar) โดยเน้นการใช้ประโยชน์เพื่อบริโภค ตัวอย่างเช่น อากาเว่ เตกีลาน่า (*Agave tequilana*) บางคนที่ปลูกเอาไว้เพื่อใช้ทำเตกีล่าหรือเครื่องดื่มบางชนิด แต่ในยุคต่อมากลับเน้นไปที่ไม้ประดับที่มีรูปทรง รูปร่าง หรือดอกที่มีความแตกต่างจากต้นปกติ ซึ่ง ทิม ฮาร์วีย์ (Tim Harvey) นักสำรวจและบรรณาธิการวารสารชมรมแคคตัสและไม้อวบน้ำแห่งอเมริกาได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า การคัดเลือกต้นไม้เหล่านี้มาตั้งชื่อพันธุ์ปลูกเป็นของตัวเองนั้น *"...ควรเป็นต้นไม้ที่ผสมกันแล้วได้ลักษณะร่วมของพ่อแม่พันธุ์ และแตกต่างไปจากสายพันธุ์อื่น"*

อากาเว่เข้าคุณ (*Agave angustifolia* 'Milky White') พระยาประดิพัทธภูบาล (คอยู่เหล ณ ระนอง) เป็นผู้นำเข้ามาปลูกเลี้ยงในเมืองไทยเป็นคนแรก

ในประเทศเขตหนาวนิยมนำไม้อวบน้ำสกุลอิชิเวเรีย (*Echeveria*) มาประดับตกแต่งพื้นที่สวน

การพัฒนาพันธุ์นอกจากให้ความสำคัญกับผลผลิตที่ใช้บริโภคหรือสีดอกที่ใช้ประโยชน์ด้านไม้ประดับแล้ว สำหรับแคคตัสและไม้อวบน้ำลักษณะทางกายภาพภายนอกก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นิยมนำมาใช้เป็นเกณฑ์ เช่น ลักษณะใบด่าง ใบหยิก ใบฝอย หรือบางครั้งก็อาจเกิดลักษณะที่เรียกว่ากำแพง หรือที่เรียกติดปากกันในหมู่คนไทยว่า "คริส" (crested) หรือ "คริสตาต้า" (cristata) ซึ่งเกิดจากความผิดปกติบริเวณยอดทำให้เจริญเติบโตทางด้านข้างเป็นระนาบเดียว และ "มอนส์" (monstrose) ที่มีความผิดเพี้ยนของเซลล์ ทำให้เจริญเติบโตผิดปกติ เกิดรูปร่างหน้าตาแตกต่างออกไปจากเดิม รวมทั้งลักษณะที่เรียกว่า "ไคมีรา" (chimera) ซึ่งเกิดจากการผสานกันของเนื้อเยื่อพืชสองชนิดเมื่อนำไปต่อตอ (grafting) ซึ่งการกลายพันธุ์ของแคคตัสและไม้อวบน้ำนั้นสามารถเกิดขึ้นได้แทบทุกขั้นตอนของการขยายพันธุ์ สิ่งสำคัญคือ ผู้ปลูกเลี้ยงต้องหมั่นสังเกต ใส่ใจ และหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าทำอย่างไรจึงจะได้ความแตกต่างที่พิเศษนั้นมา

สำหรับไม้ด่างมีเกณฑ์การคัดเลือกที่แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่เลือกต้นที่มีลักษณะต่างไม่ซ้ำกับที่มีแพร่หลายในตลาดเพื่อป้องกันการสับสน บางครั้งอาจต่างกันที่ลักษณะหนาม ใทนสี หรือรูปทรง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วลูกไม้ที่ได้จากการเพาะเมล็ดหรือกลายพันธุ์ไปจากต้นแม่พันธุ์จะมีลักษณะที่ไม่เหมือนกับต้นเดิมอยู่แล้ว เพียงแต่เลือกต้นที่โดดเด่นสะดุดตาจริงๆ ออกมาเท่านั้น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาพันธุ์แคคตัสและไม้อวบน้ำคือ ความคงทนในการนำมาใช้ประโยชน์ สำหรับในประเทศเขตหนาว นักปรับปรุงพันธุ์พืชจะคำนึงถึงความสามารถในการทนความหนาวเย็นเป็นหลัก เพราะกินเวลาหลายเดือนกว่าโรงเรือนหรือสวนรอบบ้านที่ปลูกพรรณไม้เหล่านี้จะได้รับแสงแดดในฤดูใบไม้ผลิ หรืออาจต้องเผชิญกับหิมะ แต่ในประเทศเขตร้อนที่ได้รับแสงแดดตลอดทั้งปีต้องคิดกลับกันว่า ทำอย่างไรจึงจะได้ลูกไม้ที่ทนกับความรุนแรงของแสงแดดและความร้อนในธรรมชาติ

วงการแคคตัสและไม้อวบน้ำในเมืองไทย

ดอกโป๊ยเซียนที่มีขนาดใหญ่และสีแปลกจากพันธุ์เดิม เกิดจากฝีมือนักปลูกเลี้ยงชาวไทย

อาจกล่าวได้ว่า นักปลูกเลี้ยงต้นไม้ชาวไทยเป็นพฤกษาชนที่มีความสามารถไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชาติใดในโลก ด้วยพื้นฐานและทักษะด้านเกษตรกรรมที่มีแต่โบราณนับร้อยปี คนไทยจึงสามารถเรียนรู้การผสมและขยายพันธุ์ไม้อวบน้ำได้สำเร็จ สำหรับไม้อวบน้ำที่ทำให้คนต่างชาติรู้จักฝีมือของคนไทยก็คือ โป๊ยเซียน และ ชวนชม ซึ่งเป็นไม้ประดับที่มีถิ่นกำเนิดจากต่างแดน และมีผู้นำเข้ามาปลูกเลี้ยงในบ้านเรานานนับร้อยปี แต่คนไทยก็สามารถนำมาปรับปรุงพันธุ์จนได้ลูกผสมใหม่ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างจากต้นดั้งเดิมอย่างชัดเจน ทั้งสีดอกและขนาดดอกที่ใหญ่ และจากดอกชั้นเดียวกลายเป็นดอกซ้อน

สำหรับโป๊ยเซียนนั้น เดิมคนไทยนิยมเล่นชนิดดอกเล็กในฐานะ "ไม้เสี่ยงทาย" กันมานานนับร้อยปี จนในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534 เริ่มมีผู้สนใจปลูกเลี้ยงและคัดเลือกพันธุ์ที่ให้สีดอกแตกต่างจากเดิมและมีขนาดใหญ่ขึ้นจากลูกไม้ที่ได้จากการเพาะเมล็ด ทำให้ความนิยมเพิ่มขึ้นจนมีการจัดตั้งชมรมขึ้นอย่างเป็นทางการราวปี พ.ศ. 2535 ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์โป๊ยเซียนอย่างจริงจัง และมีการจัดประกวดขึ้นในจังหวัดต่างๆ ชิงของรางวัลและเงินสดมากมาย ส่งผลให้มีผู้สนใจปลูกเลี้ยงเพื่อทำต้นพันธุ์จำหน่ายเป็นรายได้หลักและรายได้เสริมจากงานประจำ ทำให้ตลาดซื้อขายโป๊ยเซียนคึกคักต่อเนื่องมายาวนานหลายปี ปัจจุบันแม้ความนิยมจะลดลงจากเดิม แต่ก็ไม่มีใครที่ไม่รู้จักไม้ประดับชนิดนี้ เพราะยังมีโป๊ยเซียนอีกหลายต้นที่มีการพัฒนาจนกลีบดอกใหญ่ถึง 5 เซนติเมตร

เริ่มแรกชาวต่างชาติให้ความสนใจโป๊ยเซียนดอกใหญ่ของไทยในฐานะไม้ประดับเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นของใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏที่ไหนมาก่อน มีการนำเข้าไปปลูกเลี้ยงเป็นไม้กระถางทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา แต่ด้วยข้อจำกัดเรื่องสภาพอากาศ ทำให้โป๊ยเซียนกลายเป็นไม้ประดับที่ไม่แพร่หลายและไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรเหมือนในบ้านเรา แม้มีการผลิตต้นพันธุ์ส่งไปต่างประเทศบ้างเป็นครั้งคราว แต่ไม่คึกคักเท่าในอดีต

นอกจากโป๊ยเซียนแล้ว นักปลูกเลี้ยงชาวต่างชาติยังชื่นชมชวนชมของบ้านเราเป็นอย่างมาก และยกให้เมืองไทยเป็นแหล่งผลิตใหญ่ที่มีเทคนิคการผสมพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ชวนชมให้โดดเด่นได้ดีกว่าประเทศอื่น ทั้งเรื่องลักษณะทรงต้นอวบอ้วน ดูแปลกตาและคุณภาพดอก จากกลีบดอกชั้นเดียวสีเดียว เกิดลูกผสมที่ให้กลีบดอกซ้อนและมีสีเหลือบจนได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ

COPY

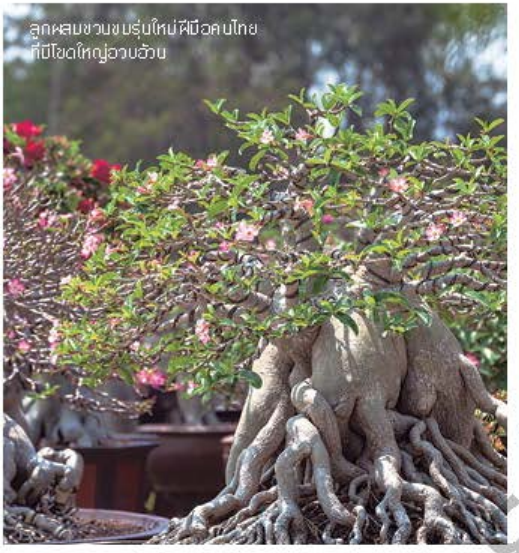

ลูกผสมขวนขมรุ่นใหม่ฝีมือคนไทย ที่มีโขดใหญ่อวบอ้วน

กว่าจะได้ขุนพันลูกผสมสายๆ แต่ละโคลนนั้น เจ้าของสวนต้องคัดสรรจากต้นไม้นับพันนับหมื่นต้นที่เพาะขึ้นมา

แอสโตรไฟตัม แอสทีเรียส (*Astrophytum asterias*) ที่เกิดจากการเพาะเมล็ดมีความแตกต่างกัน ต้องคัดเลือกและผสมหลายต่อหลายรุ่น จึงได้ต้นที่ดีต่างจากต้นเดิมตามที่ต้องการ

ทุกวันนี้แคคตัสและไม้อวบน้ำที่กำลังมาแรงมีอยู่หลายกลุ่ม ที่เห็นได้ชัดคือ สกุลยิมโนคาไลเซียม (*Gymnocalycium*) ที่มีผู้ให้ความสนใจเพิ่มขึ้นจากเดิมหลายเท่า มีการตั้งชื่อใหม่ๆ อยู่หลายพันธุ์ ลูกผสมที่ออกมาในตลาดก็เป็นที่ยอมรับทั้งนักปลูกเลี้ยงชาวไทยและชาวต่างชาติ และหากเปรียบเทียบรูปลักษณ์ภายนอกจะเห็นได้ว่า เมืองไทยมีความหลากหลายของสายต้น (clone) ยิมในต่างที่แตกต่างและไม่เหมือนกับประเทศอื่น ทั้งในเรื่องของทรงต้น ลักษณะหนามและสีสันที่ยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเชื่อว่า นอกจากยิมในคาไลเซียมแล้ว ยังมีแคคตัสและไม้อวบน้ำอีกหลายชนิดที่นักปลูกเลี้ยงชาวไทยกำลังปรับปรุงพันธุ์ให้ดีกว่าเดิม และคาดว่าจะประสบความสำเร็จในเวทีระดับโลกอย่างที่เคยเป็นมาอย่างแน่นอน

ชื่อนั้นสำคัญไฉน

ไม้ด่างหลายชนิดที่กลายพันธุ์ในบ้านเรา หากไม่จดบันทึกประวัติความเป็นมาไว้มักสูญหายไปตามกาลเวลา ในภาพคือ *Sansevieria* 'Phupamorn' ที่คุณปราโมทย์ โรจน์เรืองแสง ตั้งชื่อไว้

สิ่งหนึ่งที่ช่วยให้สายพันธุ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมีความน่าสนใจก็คือ การตั้งชื่อสายพันธุ์หรือชื่อสายต้น (clone) ซึ่งมีข้อดีคือ ช่วยให้ผู้เลี้ยงหรือผู้ที่สนใจเรียกต้นนั้นได้ถูกต้อง ไม่จำสลับหรือสับสนกับต้นที่มีลักษณะคล้ายกัน

สำหรับแคคตัสและไม้อวบน้ำนั้นยังไม่มีการจดทะเบียนตั้งชื่อพันธุ์ปลูกอย่างเป็นทางการเหมือนกับไม้ประดับกลุ่มอื่นอย่างกล้วยไม้ สับปะรดสี หรือไม้หัวชนิดต่างๆ ซึ่งทางชมรมแคคตัสและไม้อวบน้ำอเมริกาให้คำแนะนำว่าชื่อที่เป็นทางการนั้นควรได้รับการจัดทำคำบรรยายลักษณะของพันธุ์นั้น และตีพิมพ์ลงในวารสารระดับโลก แต่ก็มีข้อยกเว้นบางสกุลที่มีการรับจดทะเบียนตั้งชื่อผ่านกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ผ่านสมาคมหรือชมรม เช่น สกุลอิพิไฟลัม (*Epiphyllum*) หรือที่รู้จักกันในชื่อของคริสต์มาสแคคตัส สามารถจดทะเบียนตั้งชื่อลูกผสมผ่าน Epiphyllum Society of America เนื่องจากในต่างประเทศมีการปลูกเลี้ยงกันเป็นล่ำเป็นสันและมีการสร้างลูกผสมใหม่ๆ มากมาย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.epiphyllums.org/AboutRegistry)

เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าของต้นไม้ใหม่ๆ ที่ออกสู่ตลาดต้นไม้ บางต้นมีมูลค่าสูงถึงหลักหมื่นหรือหลักแสนบาทต่อต้น เพราะไม่เพียงแต่ความแปลกและแตกต่างจากต้นเดิม บางต้นยังมีสีสันหรือรูปทรงที่สวยงาม เหมาะแก่การนำไปขยายพันธุ์เพื่อปลูกประดับทั่วไป ดังนั้นเกษตรกรหรือผู้ผลิตจึงพร้อมที่จะลงทุนโดยการพยายามหาซื้อต้นพันธุ์มาเพาะเลี้ยง และเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น เพื่อจำหน่ายในราคาที่ถูกลง คนทั่วไปจะได้มีโอกาสซื้อและเข้าถึงได้ง่าย ถ้าหากชื่อดีหรือจำง่าย ก็จะยิ่งช่วยให้ต้นไม้ชนิดนั้นสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตได้มากตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม บางคนอาจมองว่าการตั้งชื่อเป็นเสมือน "ดาบสองคม" บางคนอาจตั้งใจนำต้นที่มีจำหน่ายกันในตลาดอยู่แล้วมาตั้งชื่อใหม่หรือเปลี่ยนชื่อให้คนเข้าใจผิดเพื่อหวังประโยชน์ทางการค้า แต่สุดท้ายแล้วผู้ซื้อที่เป็นนักปลูกเลี้ยงและสะสมพันธุ์ตัวจริงจะเป็นผู้บอกได้ว่า ต้นนี้มีชื่อว่าอะไร และมีชื่ออะไรในท้องตลาด ในอดีตช่องทางการตลาดที่ช่วยให้พรรณไม้เป็นที่รู้จักมีเพียงหนังสือ นิตยสาร และรายการทีวีเท่านั้น แต่ปัจจุบันไซเบียลเน็ตเวิร์คเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม พินเทอเรสต์ ซึ่งช่วยให้ผู้สนใจรู้จักพรรณไม้ชนิดและพันธุ์นั้นได้ง่ายขึ้นในเวลาไม่นาน และทราบความนิยมหรือผลตอบรับจากผู้ที่สนใจได้เพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น

หลักการคัดเลือกลูกผสมแคคตัสและไม้อวบน้ำ

การเพาะเมล็ดเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์แปลกๆได้

• วางแผนว่าต้องการลูกไม้ที่มีลักษณะเช่นใด แล้วคัดเลือกต้นพ่อแม่พันธุ์ที่มีลักษณะนั้น ๆ มาผสม

• เลือกช่วงเวลาการพร้อมผสมของแต่ละต้นให้ถูกต้อง คือสิ่งสำคัญที่ทำให้การผสมเกสรสำเร็จ ควรสังเกตว่าอับเรณูของเกสรเพศผู้แตกและเป็นละอองเรณูจำนวนมาก ส่วนเกสรเพศเมียจะพร้อมผสมตั้งแต่ดอกบานวันแรกหรือวันถัดมา ขึ้นอยู่กับชนิดนั้นๆ

• รู้ต้นพ่อแม่พันธุ์ จะช่วยให้การคัดเลือกหรือผสมซ้ำได้ง่ายขึ้น หลังผสมเกสรจึงควรติดป้ายระบุชื่อต้นพ่อแม่พันธุ์และวันที่ผสมให้ชัดเจน

• การเก็บเมล็ด ควรเก็บเมื่อฝักแก่เต็มที่ เมล็ดจะมีสีน้ำตาลเข้ม หากเก็บในระยะที่เมล็ดยังไม่แก่ เปอร์เซ็นต์การงอกจะลดลง

• สิ่งสำคัญในการเพาะเมล็ดให้สำเร็จ คือ วัสดุเพาะต้องสะอาด สามารถเก็บความชื้นแต่ไม่แฉะ เช่น ดินผสม หรือพีตมอสส์ และรดสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไดเทนเอ็ม-45 (Dithane M-45 ชื่อการค้า) เพื่อป้องกันเมล็ดเน่า จากนั้นจึงโรยเมล็ด ใส่กระถางเพาะลงในถุงพลาสติกและรัดปากถุงให้แน่น เพื่อควบคุมความชื้นให้สม่ำเสมอ วางในที่มีแสงรำไร

• หลังจากเมล็ดงอก มีขนาดประมาณ 3 - 4 มิลลิเมตร จึงเริ่มเปิดถุง โดยค่อยๆ เปิดทีละนิดทุก 1 - 2 วัน และหมั่นดูแลให้ได้รับความชื้นสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้ต้นกล้าแห้งตาย

• ลักษณะด่าง ครีส หรือมอนส์ เป็นการกลายพันธุ์ที่สังเกตได้ตั้งแต่ต้นยังมีขนาดเล็ก สามารถคัดแยกออกมาปลูกได้ตั้งแต่แรก

• ย้ายปลูกลูกไม้ที่ยังมีขนาดเล็ก มาปลูกรวมกันในกระถางเดียวกัน โดยรองก้นกระถางด้วยหินภูเขาไฟ แล้วใส่ดินผสมพร้อมกับปุ๋ยละลายช้า เช่น ออสโมโค้ทสูตรเสมอ รดสารป้องกันกำจัดแมลง เช่น สตาร์เกิล จี (Starkle G) ก่อนนำลูกไม้ลงปลูก

• สังเกตลักษณะเด่นอื่นๆ เช่น ฟอร์มต้นและสีดอก ต้องรอจนกว่าลูกไม้จะโตเต็มที่จึงจะทำการคัดเลือกได้

ตัวอย่าง

อ่านเพิ่มเติมได้ในหนังสือรวมพลคนรักแคคตัสและไม้อวบน้ำ: Cactus & Succulents Mania, แคคตัส: Cactus, ไม้อวบน้ำ: Succulents และคู่มือปลูกเลี้ยงแคคตัสและไม้อวบน้ำฉบับเริ่มต้น: A Beginner's Guide for Cactus & Succulents

เรียนรู้วิธีให้ปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดแมลงกับแคคตัสและไม้อวบน้ำ

แคคตัสและไม้อวบน้ำเป็นไม้ต่างถิ่นของไทยที่เติบโตได้ดีไม่ต่างกับไม้ประดับอื่นๆ ที่ปลูกเลี้ยงกัน และด้วยรูปลักษณ์ที่แปลกตาทั้งหนามและทรงต้น จึงกลายเป็นไม้ประดับยอดนิยม ปลูกเลี้ยงกันมานานกว่า 30 ปี แต่จะทำอย่างไรเมื่อปลูกแล้วต้นโทรมลงและยังโดนเพลี้ยเข้าทำลาย หรือต้นที่เพาะเมล็ดไว้ไม่เติบโตดังที่คาดหวัง วิธีง่ายๆ เริ่มจาก

- เปลี่ยนดินปลูกใหม่ที่ระบายน้ำดีและมีธาตุอาหารครบ พร้อมเลือกกระถางที่มีขนาดเหมาะกับทรงต้น หากมีขนาดเล็กเกินไป พืชอาจได้รับธาตุอาหารไม่เพียงพอ แต่ถ้าใหญ่เกินไปจะเกิดความชื้นสะสมที่ก้นกระถาง ทำให้ต้นเน่าตายได้
- จากนั้นรองก้นกระถางด้วยถ่านทุบหรือหินภูเขาไฟเบอร์ 1 ใส่ลงกระถางประมาณ $\frac{1}{3}$ แล้วใส่ดินปลูกเล็กน้อยจนสูงประมาณ $\frac{1}{2}$ ของกระถาง พร้อมโรย **ปุ๋ยออสโมโค้ท** สูตรเสมอพอประมาณเพื่อเพิ่มธาตุอาหาร ตามด้วย **สตาร์เกิล จี** เพื่อป้องกันแมลงเข้าทำลายทางราก วางต้นลงในกระถาง ใส่ดินรอบต้นจนเกือบถึงขอบภาชนะปลูก เขย่าเบาๆ โรยปิดผิวดินด้วยกรวดขนาดเล็กหรือดินญี่ปุ่น รดน้ำให้ชุ่ม วางในที่มีแสงส่องถึง
- อีก 3 เดือน โรย **ออสโมโค้ท** 5 - 10 เม็ด/กระถาง และ **สตาร์เกิล จี** ประมาณ 1 ช้อนชารอบต้น จะช่วยให้แคคตัสและไม้อวบน้ำเติบโตได้ดีขึ้น พร้อมออกดอกให้ชม

หากคอยดูแลเก็บวัชพืชออก พร้อมเปลี่ยนดินและให้ปุ๋ยเป็นประจำทุกปี เท่านี้แคคตัสและไม้อวบน้ำก็จะเติบโตและผลิดอกให้ชมอย่างแน่นอน

รู้หรือไม่!

ออสโมโค้ท ปุ๋ยเคมีที่ควบคุมการปลดปล่อยธาตุอาหารอย่างสม่ำเสมอ ปุ๋ยแต่ละเม็ดมีธาตุอาหารที่สำคัญ เคลือบด้วยเรซินจากธรรมชาติซึ่งน้ำสามารถซึมผ่านพร้อมละลายธาตุอาหารให้พืชด้วยกระบวนการออสโมซิส (osmosis) ได้นานถึง 3 เดือน จึงไม่ต้องใส่ปุ๋ยบ่อย เมื่อธาตุอาหารหมดจะเห็นเม็ดปุ๋ยใสมีน้ำอยู่ภายในและสลายตัวได้เอง จึงปลอดภัยกับรากพืช แม้ให้มากเกินไปก็ไม่เกิดอาการไหม้หรือทำให้ดินแข็ง

สตาร์เกิล จี สารป้องกันกำจัดแมลงชนิดดูดซึม ลักษณะเป็นเม็ดสีม่วง เคลือบด้วยสารไดโนทีฟูแรนที่อยู่ในกลุ่มนิโอนิโคตินอยด์ (neonicotinoid) ที่พบในยาสูบทั่วไป มีความเป็นพิษต่ำมากต่อมนุษย์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก ปลา และสิ่งแวดล้อม ดูดซึมทางระบบรากช่วยป้องกันกำจัดแมลงที่หลบซ่อนอยู่บนพืชและใต้ดินได้ดี ควบคุมและกำจัดแมลงได้นาน 30 - 45 วัน

หลากหลาย แคคตัส และไม้อวบน้ำ

Top Hit
Cactus & Succulents

ตัวอย่าง

PLANT
LIBRARY

Adenia

สกุลอดีเนีย

เป็นไม้อวบน้ำที่มีลำต้นเป็นโขด อยู่ในวงศ์พาสซิฟลอราซีอี (Passifloraceae) หรือวงศ์กะทกรก (เสาวรส) มีทั้งที่เป็นไม้เลื้อย ไม้พุ่ม และไม้ต้น มีโขดขนาดใหญ่สำหรับสะสมอาหารไว้ภายใน กิ่งก้านทอดเลื้อยไปตามพุ่มไม้ มีอยู่ประมาณ 100 ชนิด หลายชนิดได้รับความนิยมในหมู่นักเล่นไม้อวบน้ำและมีราคาสูง ทำให้มีการเสาะหาชนิดแปลกๆ มาปลูกเลี้ยงเป็นไม้ประดับ โดยเฉพาะพวกที่โขดมีขนาดใหญ่หรือเป็นรูปทรงแปลกตา ส่วนใหญ่ปลูกเลี้ยงได้ง่าย แต่ต้องใช้เครื่องปลูกที่ระบายน้ำได้ดี และพรางแสงไม่ให้แรงจนเกินไป ขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ด

อดีเนีย คีราแมนทัส (ด่าง)
Adenia keramanthus Harms (variegated)

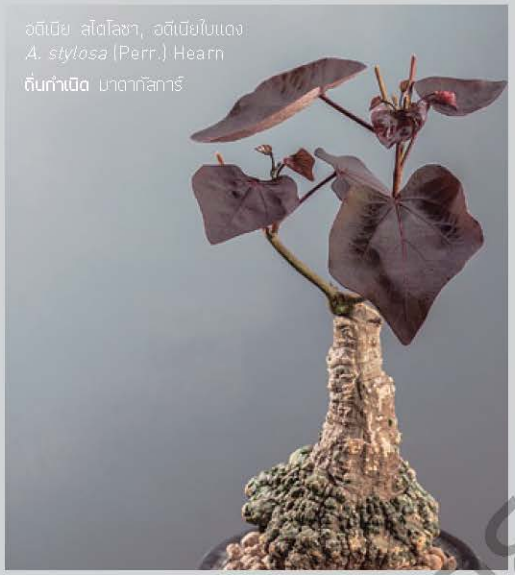

อดีเนีย สไตโลซา, อดีเนียใบแดง
A. stylosa (Perr.) Hearn
ถิ่นกำเนิด มาดากัสการ์

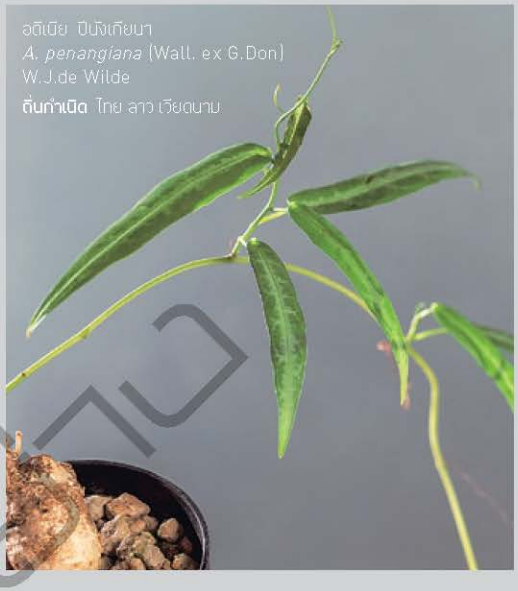

อดีเนีย ปีนังเกียนา
A. penangiana (Wall. ex G.Don) W.J.de Wilde
ถิ่นกำเนิด ไทย ลาว เวียดนาม

อดีเนียใบเงิน
Adenia sp. 'Madagascar'
ถิ่นกำเนิด มาดากัสการ์

ตัวอย่าง

PLANT LIBRARY

Adenium
สกุลอดีเนียม

ไม้อวบน้ำชนิดนี้เป็นไม้ประดับที่มีปลูกกันอยู่ทั่วไป เจริญเติบโตได้ดีในเขตร้อน แต่นำไปปลูกเลี้ยงในยุโรปเป็นเวลากว่า 200 ปีมาแล้ว ในเมืองไทยมีบันทึกว่า นำเข้ามาปลูกเลี้ยงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีแต่ *A. obesum* ต้นผอมสูงที่เข้ามานานจนเรียกติดปากกันว่า "ชวนชมไทย" ต่อมาคุณชาตรี ไทยประเสริฐศรี นำชวนชมเพาะเมล็ดจากฮอลแลนด์เข้ามาปลูกเลี้ยงเป็นคนแรก และเพาะพันธุ์จนได้ลูกไม้ที่ให้ดอกโทนสีชมพูเป็นส่วนใหญ่ อาจมีบางต้นที่ให้ดอกสีแดงบ้าง หลังจากนั้นนักเล่นไม้อวบน้ำได้นำเข้าชวนชมชนิดแท้อีกหลายชนิดจากต่างประเทศ ทำให้ตลาดชวนชมคึกคักและได้แหล่งพันธุกรรมเพื่อเอาไปใช้ต่อยอดอีกมากมาย รวมทั้งสายพันธุ์ดอกซ้อนที่แต่เดิมมีเฉพาะสีชมพูแดงให้เป็นสีใหม่ๆ อีกนับไม่ถ้วน

ชวนชมเขาแกะด่าง
Adenium hybrid (variegated)

ชวนชมเขาแกะ
Adenium hybrid

Copy

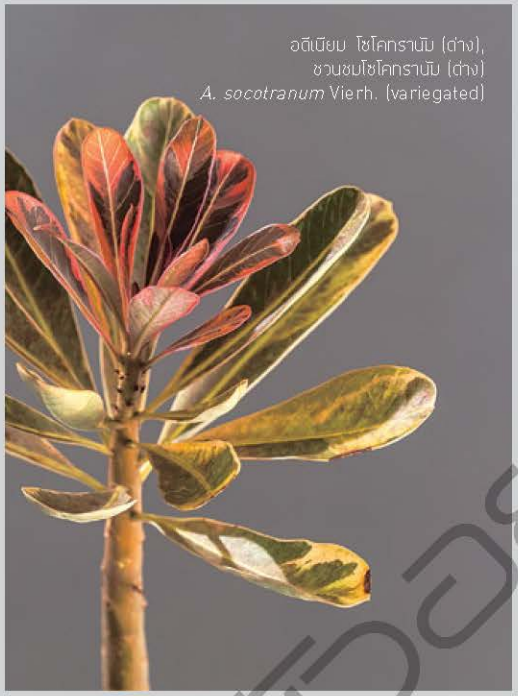

อดีเนียม โซโคทรานัม (ด่าง),
ชวนชมโซโคทรานัม (ด่าง)
A. socotranum Vierh. (variegated)

อดีเนียม สวาซิคัม
A. swazicum Stapf

ถิ่นกำเนิด แอฟริกาใต้
สวาซิแลนด์ โมซัมบิก

ตัวอย่าง

สำหรับรูปทรงต้นมีจุดเริ่มต้นจากการเปลี่ยนลำต้นให้มีขนาดใหญ่และเป็นระเบียบขึ้น โดยแรงงานไทยที่ไปทำงานตะวันออกกลางได้นำกิ่งชวนชมท้องถิ่นที่พบกลับมาปลูกเลี้ยงจนกระทั่งออกดอก เมื่อสังเกตเห็นว่ามีลักษณะแตกต่างจากชวนชมพื้นบ้านที่ปลูกเลี้ยงกันอยู่ จึงทดลองผสมเกสรจนได้ลูกไม้ที่แตกต่างจากเดิม จากนั้นจึงคัดและผสมกลับเข้าไปอีกหลายชั้น จนทำให้กิ่งก้านที่ไม่เป็นระเบียบเข้าฟอร์ม กลายเป็นไม้สายที่เล่นโครงสร้างและรูปทรงกันเป็นหลัก

PLANT LIBRARY

Aloe
สกุลอโล

อโลหรือที่คนไทยรู้จักกันในชื่อ "หางจระเข้" อยู่ในวงศ์แซนทอร์เรียซีอี (Xanthorrhoeaceae) เป็นไม้ประดับที่ปลูกเลี้ยงกันมานาน ในต่างประเทศมีการพัฒนาลูกผสมกันมานานแล้ว นิยมปลูกเลี้ยงและผลิตลูกผสมเพื่อใช้เป็นไม้จัดสวนหรือปลูกลงแปลง ส่วนใหญ่เป็นต้นลูกผสมที่มีขนาดใหญ่หรือมีสีสันของดอกที่แตกต่างจากเดิม แต่รูปร่างหน้าตายังไม่ฉีกไปจากชนิดแท้มากนัก จนกระทั่งหลัง ค.ศ. 2010 เป็นต้นมา มีบรีดเดอร์หลายคนในสหรัฐอเมริกา เช่น เคลลี่ กริฟฟิน (Kelly Griffin) ดิก ไรต์ (Dick Wright) ทิม ฮาร์วีย์ (Tim Harvey) คาเรน ซิมเมอร์แมน (Karen Zimmerman) ได้นำลูกผสมขนาดย่อมที่เน้นสีและความสวยงามของใบออกมาจำหน่ายสู่ตลาด ทำให้วงการคึกคักและปลุกกระแสไม้อวบน้ำกลุ่มนี้ขึ้นมา

อโล 'แอนนิโมนี'
Aloe 'Anemone'

ในช่วงแรกคนไทยนำเข้าอโลลูกผสมจากสหรัฐอเมริกาหลายสายพันธุ์ ลูกผสมยุคแรกๆ ที่โด่งดังในบ้านเรานั้นมีด้วยกันหลายต้น เช่น *Aloe* 'Dracula's Blood', *Aloe* 'Dragon', *Aloe* 'DZ', *Aloe* 'Gargoyle', *Aloe* 'Pink Blush', *Aloe* 'Donnie', *Aloe* 'Christmas Carol', *Aloe* 'Doran Black', *Aloe* 'Quick Silver' ซึ่งปลูกเลี้ยงในเมืองที่มีสภาพอากาศเย็นและแห้ง เมื่อนำมาเลี้ยงในบ้านเราที่มีสภาพอากาศร้อนชื้นก็ทำให้เกิดปัญหาแตกต่างกันไป เช่น ใบเป็นโรคได้ง่าย และที่สำคัญสีที่เคยสดใสก็ซีดจางลงกว่าเดิมมาก

เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น จึงเริ่มมีการผลิตลูกผสมอโลโดยนำเข้าต้นพันธุ์ที่มีลักษณะดีจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามาเพิ่มเติม นักผสมพันธุ์อโลชาวไทยที่ริเริ่มเปิดทางสายนี้มีอยู่หลายคน แต่บุคคลสำคัญที่ทำการทดลองจนได้ลูกไม้ที่มีลักษณะดีซึ่งบางต้นยังคงได้รับความนิยมอยู่จนถึงปัจจุบันคือ คุณพิชญะ วัชจิตพันธ์ ซึ่งใช้รหัส PV ตามด้วยหมายเลข เพื่อแยกแต่ละโคลนออกจากกัน ก่อนจะตั้งชื่อในภายหลัง

ลูกผสมอโลที่เกิดในเมืองไทยมีรูปร่างหน้าตาหลากหลาย ข้อดีคือทนร้อน สีสันสวยงาม แม้จะเลี้ยงในที่ร่ม แต่ถ้าเลี้ยงในเมืองหนาวสีจะเข้มกว่าเดิม ยุคแรกที่ผลิตลูกผสมนั้นได้ลูกไม้จำนวนมาก แต่ก็ต้องคัดทิ้งให้เหลือเพียงไม่กี่ต้นที่มีความโดดเด่นมากพอที่จะนำมาใช้พัฒนาต่อ จนกลายเป็นต้นสายของอโลสัญชาติไทยสวยๆ อีกหลายต้นที่เห็นกันในปัจจุบัน เช่น *Aloe* 'PV108', *Aloe* 'Super Blue', *Aloe* 'PV111', *Aloe* 'Super Red', *Aloe* 'PV101', *Aloe* '3D' เป็นต้น

เมื่อกระแสอโลค่อยๆจางลงไปตามเวลา เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นต้นที่ให้หน่อง่าย ทั้งยังให้ดอกและติดเมล็ดเร็วเมื่อเทียบกับแคคตัสหรือไม้อวบน้ำอื่น ทำให้อโลที่ขายกันในท้องตลาดมีราคาถูกลง หลายคนจึงเลิกเลี้ยงหรือขาดความสนใจไป แต่ก็ยังมีกลุ่มคนที่ตั้งใจทำอโลลูกผสมอย่างจริงจังมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เช่น คุณเทพชัย ทิพยชิต เจ้าของรหัส TCT. และเนิร์สเซอรี่ที่ปลูกอโลเป็นหลักในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งฝากฝีมือไว้ในวงการไม้ประดับด้วยลูกผสมยุคใหม่ที่มีรูปร่างหน้าตาโดดเด่นมากมาย

ตัวอย่าง

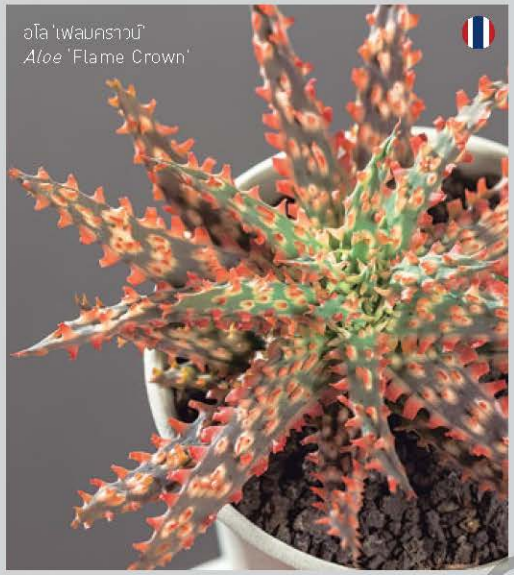

อโล 'เฟลมคราวน์'
Aloe 'Flame Crown'

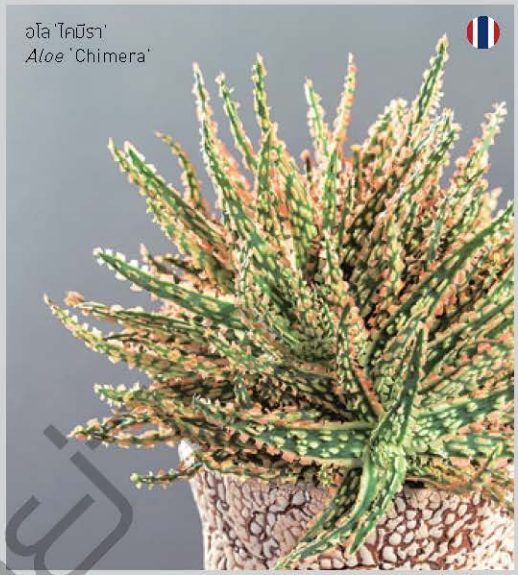

อโล 'ไคมีรา'
Aloe 'Chimera'

คริสต์มาสแครอลด่าง
Aloe 'Christmas Carol' (variegated)

ตัวอย่าง